

Né vers 1525, peut-être près de Breda (Pays-Bas), Pieter Bruegel l'Ancien se forme auprès du peintre Pieter Coecke van Aelst à Anvers. Admis à la guilde de Saint-Luc en 1551, il voyage ensuite en Italie pour parfaire son apprentissage. De retour à Anvers, il travaille pour l'imprimeur de livres et d'estampes Hieronymus Cock, avant de recevoir ses premières commandes de peintures. En 1563, il s'établit à Bruxelles où il décède six ans plus tard, le 9 septembre 1569.

Pieter Bruegel de Oudere geboren omstreeks 1525, mogelijk in de nabijheid van Breda (Nederland), kreeg zijn opleiding bij Pieter Coucke van Aelst in Antwerpen. Hij werd toegelaten tot de Sint-Lucasgilde in 1551 en reisde vervolgens naar Italië om zijn opleiding te vervolmaken. Bij zijn terugkeer in Antwerpen werkte hij voor de drukker van boeken en prenten Hieronymus Cock, alvorens zijn eerste bestellingen van schilderijen te krijgen. In 1563 vestigde hij zich in Brussel, waar hij zes jaar later, op 9 september 1569 overlijdt.

urban
brussels

BUP BRUXELLES URBANISME ET PATRIMOINE
BSE BRUSSEL STEDENBOUW EN ERFGOED

www.patrimoine.brussels / www.erfgoed.brussels

E.R.: Bety WAKNINE, Directrice générale, urban.brussels
(Service public régional Bruxelles Urbanisme et Patrimoine)
Mont des Arts 10-13 - 1000 Bruxelles
V.U.: Bety WAKNINE, directeur-général, urban.brussels
(Gewestelijke overheidsdienst Brussel Stedenbouw en Erfgoed)
Kunstberg 10-13 - 1000 Brussel
© urban.brussels - 2019

Légende - Legende

- 1 Maison Bruegel (rue Haute 132)
- 2 Bruegelhuis (Hoogstraat 132)
- 3 Statue de Bruegel (place de la Chapelle)
- 4 Standbeeld van Bruegel (Kapelleplein)
- 5 Mémorial Bruegel (église Notre-Dame de la Chapelle)
- 6 Gedenksteen Bruegel (Onze-Lieve-Vrouw ter Kapellekerk)
- 7 Fontaine Le Carnaval (rue de Rollebeek)
- 8 Fontein Het Carnaval (Rollebeekstraat)
- 9 Fontaine Le Singe (square Bruegel)
- 10 Fontein De Aap (Bruegelsquare)
- 11 Fontaine Les Commères (rue des Renards)
- 12 Fontein De Roddelaars (Vossenstraat)
- 13 Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique
- 14 Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België
- 15 Palais Granvelle (disparu, rue des Sols)
- 16 Het paleis van Granvelle (verdwenen, Stuiverstraat)
- 17 Fontaine La Moisson (rue du Marché aux Fromages)
- 18 Fontein De Oogst (Kaasmarkt)
- 19 Fontaine Les Aveugles (Petite rue au Beurle)
- 20 Fontein De Blinden (Korte Boterstraat)
- 21 Fontaine La Galanterie (place du Vieux Marché aux Grains)
- 22 Fontein De Hoffelijkheid (Oud Korenhuis)
- 23 Fontaine Le Joueur de Cornemuse (rue du Grand Hospice)
- 24 Fontein De Doedelzakspeler (Grootgodshuistraat)
- 25 Le vin de la Saint Martin (Schaerbeek)
- 26 De wijn van Sint Maarten (Schaerbeek)
- 27 Porte de Schaerbeek (disparue)
- 28 Schaerbeekpoort (verdwenen)
- 29 La pèlerinage des épileptiques (Molenbeek)
- 30 Bedevaart van epileptici (Molenbeek)

In de sporen van Pieter Bruegel de Oudere
Sur les traces de Pieter Bruegel l'Ancien

La « maison Bruegel »

Rien ne prouve que Bruegel ait jamais habité cette maison située rue Haute 132, à l'angle de la rue de la Porte Rouge. Il est néanmoins établi que ses descendants y ont vécu, notamment son fils Jan Brueghel de Velours (1568-1625) et son arrière-petit-fils David Teniers III (1638-1685). La demeure est acquise en 1963 par le médecin et amateur de peinture F. Heulens qui la fait restaurer sous la direction de l'architecte A. Hannaert. Elle pourrait remonter à la première moitié du XVIe siècle, comme l'indique une étude dendrochronologique qui date les charpentes de 1541. Des recherches récentes suggèrent par ailleurs que Bruegel a pu occuper un moment une maison située entre l'ancien couvent des Bogards (rue du Midi) et la fontaine de Manneken-Pis.

Sculpture de T. Frantzen, place de la Chapelle, 2015
Beeldhouwwerk van T. Frantzen, Kapellemarkt, 2015

Het «Bruegelhuis»

Er bestaat geen enkel bewijs dat Bruegel ooit in dit huis gelegen aan de Hoogstraat 132, op de hoek met de Rode Poortstraat, heeft gewoond. Het staat echter wel vast dat zijn afstammelingen hier wel hebben geleefd, o.a. zijn zoon Jan Breughel de Fluwelen (1568-1625) en zijn achterkleinzoon David Teniers III (1638-1685). De woning werd in 1963 verworven door de arts en amateur van schilderijen F. Heulens, die het liet restaureren onder de leiding van A. Hannaert. Het gebouw zou kunnen opklimmen tot de eerste helft van de 16de eeuw, zoals een dendrochronologische studie heeft aangetoond en het dakgebinte dateert in 1541. Recent onderzoek suggereert echter wel dat Bruegel een huis zou bewoond hebben tussen het voormalige Bogaardenklooster (Zuidstraat) en de fontein van Manneken-Pis.

Portrait de Bruegel par Johannes Wierix, 1572
Portret van Bruegel door Johannes Wierix, 1572

Mariage, sépulture
Huwelijk, graf

Notre-Dame de la Chapelle

En 1563, Bruegel épouse la fille de son ancien maître, Mayken Coecke, dans l'église paroissiale Notre-Dame de la Chapelle. C'est également là qu'il reçoit la sépulture en 1569. Un mémorial lui est dédié dans la quatrième chapelle latérale, à droite à partir de l'entrée. Orné d'une toile de Pierre Paul Rubens, *Le Christ donnant les clés à saint Pierre*, réalisée vers 1613-1615 à la demande de Jan Brueghel de Velours, il sera restauré en 1976 par David Teniers III. En 1765, le tableau de Rubens est vendu à Amsterdam à un dénommé Tassart et remplacé par une copie toujours visible aujourd'hui dans l'église, insérée dans un cadre en marbre noir et blanc ; l'original est désormais conservé à la Gemäldegalerie (Berlin).

Le Christ donnant les clés à saint Pierre, d'après Rubens, XVIIIe siècle
Christus geeft de sleutels aan Sint-Pieter, naar Rubens, 18de eeuw

Onze-Lieve-Vrouw-ter-Kapellekerk

In 1563 huwt Bruegel met de dochter van zijn vroegere leermeester, Mayken Coecke, in de parochiale Onze-Lieve-Vrouw-ter-Kapellekerk. Het is ook hier dat hij in 1569 zijn laatste rustplaats zal krijgen. Een gedenksteen ter zijner nagedachtenis werd opgedragen in de vierde zijkapel, aan de rechterzijde vanaf de ingang. Ze is versierd met een doek van Pieter Paul Rubens, *Christus geeft de sleutels aan Sint-Pieter* gerealiseerd omstreeks 1613-1615 op vraag van Jan Breughel de Fluwelen. Het zal in 1976 gerestaureerd worden door David Teniers III. In 1765 wordt het schilderij van Rubens in Amsterdam verkocht aan een zekere Tassart en vervangen door een kopie die nog steeds te zien is in de kerk. Het doek wordt omgeven door een lijst in zwarte en witte marmer. Het originele wordt thans bewaard in de Gemäldegalerie in Berlijn.

Hommage à Bruegel dans l'église Notre-Dame de la Chapelle
Hulde aan Bruegel in de Onze-Lieve-Vrouw-ter-Kapellekerk

La rue Haute
De Hoogstraat

